

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարեկանը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրուած են միայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և ածն օրերէն):

Յայտարարութիւնը ընդունուած է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնները համար վճարուած են
խրաքանչիւր ըստ ին 2 կոպէկի:

ՄՇԱԿ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեր վերջին խօսքը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.
Նման էր. Թատրոնական ժողով: Նամակ Պետեր-
բուրգից. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր.—
ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Միջառն խորհրդանի մա-
սին. Պատգամաւորի ծախսը.—ԽՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ.—
ՀԵՌԱՎԻԴՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱ-
ՍԻՐԱԿԱՆ. Նկատողութիւններ:

ՄԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ԽՈՍՔԸ

Կիսադաշտական «Կաւկազ» լրագրին
իր վերջին համարի առաջնորդողով պա-
տասխանում է «Новое Обозрение» լրա-
գրում տպուած մարտի 8-ի ժողովի մասին
մեր գրված յօդուածին:

«Կաւկազ» լրագրի խմբագրին այն կար-
ծիքի է, որ մենք համար պիտի բողոքենք
ժողովի ապօրինութեան դէմ, համար էլ մաս-
նակցները ժողովին, քուէարկելիք ու քուէ-
արկվելիք... Այդ տեսակ տարօրինակ առա-
ջարկութեան հետ մենք համաձայն չենք:
Եթէ մենք ժողովը ապօրինի ենք համարել,
այլ ևս մեզ ինչ հարկ կար մասնակցել այդ
կատարելագոյն ապօրինի ժողովին: Ուստի
լեւրթի խմբագրին, նոր մարդ լինելով մեր
երկրում, ծանօթ էլ չէ այն կուսակցութեան
հետ, որի հետ մենք դժբաղդապէս գործ
ունենք. նա չը դիտէ թէ այդ մարդկանց
համար չը կայ ոչ սրբութիւն, ոչ օրէնք,
ոչ իրաւունք, ոչ լոգիկա, ոչ ինքն ինքն
անօրէն: Նրանք անտես առնելով այն աղաղա-
կող անիրաւութիւնը, որ մի ամբողջ եկե-
ղեցու գոյութիւնը ջնջված է ընտրողական
ցուցակներից, հանգիստ խղճով քուէարկում
ու քուէարկվում են,—իսկ եթէ մեզանից
մէկն ընտրվել այդ հանգամանքներում, նը-
րանք ժողովի վերջնաւորուց յետոյ անմիջա-
պէս օգուտ կը քաղէին մի եկեղեցու բա-
ցակալութեան հանգամանքից, որպէս ընտ-
րութեան բեկման (կասապիայի) պատուա-
ւորները...

Կից մենք համաձայն չենք «Կաւկազ»
լրագրի մտքի հետ. մենք երբեք չէինք հա-
մաձայնվի մեր քուէտուովը դնել այնպիսի
ընտրողական ժողովում, որտեղ տիրում է
անիրաւութիւն, մենք վաւեր չէինք համա-
րի այն երեք անձանց սպիտակ կամ սև
քուէն, որոնք ընտրված են եղել ոչ թէ
ծիտականների մեծամասնութիւն կազմող 153
անձանց ձեռքով, այլ 18 մարդու ձեռքով:
Մենք չէինք ուզեցուց պատգամաւոր ընտրվել
մի ժողովի մէջ, որի ընտրողական ցուցակ-
ների մէջ ջնջված է մի ամբողջ հայոց
եկեղեցին, չէինք համաձայնվի փառաւոր
կերպով դնել լքմիածին տանելով մեզ հետ
մի հայոց եկեղեցու հարկաւոր ծիտական-
ների անէծքը, թէ փառք վայելելու նպա-
տակ մեզ այնքան է կուրացրել, որ մենք
համաձայնվեցանք ընտրվել, անցնելով նոյն
իսկ մի ամբողջ եկեղեցու ծիտականների
իրաւագործի մարմինն երկ վրայով... Թող
այդ անն նրանք, որոնք եկեղեցու
պաշտպաններ են հռչակուած իրանց, իսկ
մեզ համար, չը նայելով որ մենք յայտնի

ենք որպէս եկեղեցու քանդակներ, մեզ
համար աւելի թանկ է եկեղեցու, ժողովը
զի անբռնաբարելի իրաւունքների պաշտ-
պանութիւնը, քան ամեն դնով, նոյն իսկ
ամօթի զգացմունքը զոհելու դնով թնամ-
կան պատգամաւոր ընտրված լինելու փառ-
քը:

Մենք ստիպված ենք ներողամիտ լինել
դէպի «Կաւկազ» լրագրի խմբագրի տարօ-
րինակ մտքերը, որովհետեւ մեր շրջանում
նոր մարդ լինելով, նա տեղեակ չէ թէ ինչ
տեսակ ստոր և խարդախ կուսակցութեան
հետ մենք գործ ունենք մեր հասարակաց
կեանքի ամենօրեայ յարաբերութիւններում:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆՄՈՒՇՆԵՐ

«Նպատակն արդարացում է միջոցը»,—ասա
«Արձագանքը» հասարակ հանգամանք:

Այսօր ձեռնառու է սակ, որ ամառն է ձիւն
գալիս,—ասա: Վաղը անձնական շահը պահան-
ջում է ցոյց տալ, որ երկրից երկրի տակն է,
միւս օրը հարկաւոր կը լինի իրան ասածը ուրա-
նալ,—ուրացիր.—ասա «Արձագանքը» դեկալար-
ների դաւանանքը:

Ինչպէս երևում է, «Արձագանքը» խմբագրու-
թեան պատից կախված է մի տախտակ, հետե-
ւալ չորս պատուիրաններով. 1) Սուտ խօսքը:
2) Ասածը ուրացիր: 3) Մեր Աստուածը—մեր
շահն է: 4) «Արձագանքը»—մեր դիմանք է:

Այդ չորս պատուիրաններով են ղեկավարվում
«Արձագանքը» և դրան առաջին և վերջին աշխա-
տակիցը փաստել, որքան կամենաք: Թերթից
«Արձագանքը» համարները և նմաններ շատ կը
գտնուէք:

Մի գեղեցիկ օր «Արձագանքը» գրում է. «Մեզ

հաղորդում են, որ այս ինչ մարդը խելագարվել
է»:

Միամիտ ընկերացիները հաւատում, ցատում են:
Անցնում է մի առ ժամանակ, և ամենքը տես-
նում են, որ ինչեւէ մարդը իսկի միտք էլ չէ ու-
նեցել խելագարվելու և ողջ ու առողջ է:

Գաղտնիքը բացվում է: Յիշեալ մարդը «Արձա-
գանքը» հակառակորդն է, և նրա խմբագրի բոլոր
բարեմասնութիւններին ծանօթ: Եւ անհա-
նալորդին հարուածելու (խորն թէ) համար, դի-
մում են կարծ միջոցի.—նա խելագարվել է, ա-
սում են:

Ձէ որ «Արձագանքը» չորս պատուիրաններից
միւրը խաբողում է՝ սուտ խօսքը:

Հարկաւոր է, դիցուք, միամիտների մաքերը
պղտորել: Երկար չեն մտածում: Թխում են մի
հարցում սուտ, և միւս օրը «Արձագանքը» լոյս է
տեսնում այսպիսի մի լուրով.—«Վրաց «Խէրիա»
լրագրին պ. Կոնստանտին Բէյտը հաղորդում է,
որ Միւսօրը ներումն է չստանալ այս ինչ յանցաւոր
քահանային»:

Ինչ կապ կայ՝ «Խէրիա», «Բէյտը», «Միւսօր»,
—հարցնում են միամիտները: Հը. հենց լսանք էլ
դրանում է,—պատասխանում են եղովիները:

Երկու օր ցանցած ամեն ինչ բացվում է. լսանք ե-
րեւում է, որ «Խէրիա» մէջ իսկի Բէյտէի ա-
նունի հոտն էլ չէ եղել: Բայց «Արձագանքը»
ձեռնառու է համարել սուտ հարկել: Եւ հարկել է:
Բանտ խօ չեն նստացրել,—մտածել է խմբագիրը:

Ձէ որ պատուիրան է՝ սուտ խօսքը:
Հարկներ, երկար տարիներ «Արձագանքը» մի-
շն անգամ նայել չէր ուղում մի մարդու, մի թեր-
թի վրա: «Մենք մինչև անգամ զգուշ ենք նրա
անունը տալ մեր էջերում», գրում էր «Արձա-
գանքը», «մենք չենք կարող մեր ձեռքերով դիպել
հոտած դիակին, որից զարչառուութիւն է բու-
րում»:

Անցնում է մի առ ժամանակ: Հա՛ր պահան-

պահանջներ, որ յայտնվին և ազդեցութիւն գործեն
մտքերի վրա այնպիսի բանաստեղծներ, որոնք
նման կը լինեն անարկուն ձուլուների և նրանց
պէս, որոնք ինչպէս ասում է Նիլըն՝ «եղբերի
քաղցրութեամբ են սպրում առանց կերակրելի
և կենդանի են միայն օդը ծծելով»: Անպայման
հրաշալի են Դանտի «Աստուածային կատակի-
րութիւնը», Ֆլեմինգի «Տիկնայք», Միլտոնի
«Կրիստոս». բայց ինչ անէք, երբ այժմ ամենքի
ձեռքին տեսնում էք դերմանացու կամ անգլիա-
ցու մոխրաբոյն, դժուարամարտ, անպաճաճ վե-
պերը: Մարդկութիւնը դանդաղ է հետաքրքրվում,
դանդաղ է տալիս իր ուշք ու միտքը, որովհետեւ
դանդաղ մէջ է տեսնում ժամանակակից կեանքը,
մարդ, մարդուն շրջապատող երկրորդներ: Որտեղ
են դանդաղ մէջ ուսումնասիրութիւն, մարդկային
միտքը տանջող հարցերից մէկը, պատկերի կատա-
րեալ լուսաբանութիւն, ժամանակակից իրէալ, մի
խօսքով այնպիսի բաներ, որոնք այս կամ այն
կերպ պիտի պատասխանեն մտքի հարցաւորու-
թեանը,—մեր է ճշմարտութիւնը, ինչ է նա, որ
խորշում է թաղված, ինչից և ինչու է արդէն:
Հոգեթիթիւ հարցեր, որոնք միշտ դանակի տակ
մտնել են ձգտում:

Ուրեմն դրութիւնը ըստկան է: Եթէ մարդկու-
թիւնը ժամանակի պահանջը պիտի լրացնէ, եթէ
գործը առաջանում է տիրող դրութիւնից—ինչ
զարմանալու բան ունենք: Մէկը հասկանում է
այնպէս, որ պիտի ներկայացնէ կեանքը իր իրա-
կան դրութեան մէջ, ամեն կողմից մերկացրած և
գրում է «Թախարը», «Նանա», «Մարդ-գաղան».
միւսը կարծում է թէ ժամանակակից կեանքի
երկայիները պէտք է պարզաբանել հոգեբանական
տեսակետից, իսկ մի ուրիշը հաստատացած է որ
իրողութիւնները պէտք է լուսաւորել ժամանա-
կակից իրէալների լոյսով: Կարող ենք չը հա-
ւանել մէկի կամ միւսի ուղղութիւնը, բայց չենք

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

IV.

Մենք տեսնեք թէ ինչպէս անվախ մարդը, զին-
ւորված առողջ ու գեղեցիկ մտքերով, յամա-
ռութեամբ առաջ է անում օրհասական մարդը
ժամանակի փառք, հոտած հոտանքների դէմ: Հե-
տաքրքրական է իմանալ թէ ինչ ներքին հասկա-
ցողութիւն է այդպիսի մարդկանց այնքան քաջու-
թիւն տալիս: Հաստ երկար բացատրութիւններ են
հարկաւոր այդ հարցի ուսումնասիրութեան հա-
մար, բայց մենք կարծում ենք, որ կարծ ու գե-
ղեցիկ պատասխանը տոււէ է իտալացի գիտնա-
կան Պ. Մանտեգապի հետեւեալ խօսքերով: «Եւս
որպէս թէ այժմ ըստ եմ Աստուծոյ ձայնը, որ
հեղափոխ պատասխանում է նրան կանչող մար-
դուն.—ոչ, ես քեզ չեմ բեռնի ժայռի վրա և չեմ
ուղարկել բաղէն, որ քո փորոտիքն ու թոքերը
լափէ. ես դէպի քեզ աւելի ներողամիտ կը լինեմ,
քան դէպի Պրոմէթէոսը. ես քեզ կը տամ մի դա-
նակ և դու յաւիտեան այդ դանակը քո ձեռքում
կը պահես: Դա—սպանութեան զէնք չէ, այլ մի
գործիք, որ անհրաժեշտ է ճշմարտութիւնը փնտ-
ռելու համար: Դու ուղղում ես թափանցել իրերի
զարկների մէջ: Լաւ, ուրեմն մտիւր այնտեղ դա-
նակի օգնութեամբ Դու ուղղում ես միանունըն-
րի ամեն մի հիւստածքի, արեան մի կաթիլի մէջ
կեանքի պատճառը գտնել: Լաւ.—կարդիւ: Քըրք-
րիւր և իմացիւր» (II. Мантегаца—«Экстазы
человѣка»):

Ուրեմն հետաքրքրութիւն, ուսումնասիրութիւն,
վերլուծումն—ասա հոգիւն: Եւ շատ է գործել այդ
հնաւարտիկ դանակը. ինչք մէջ չէ մտքով նա իր
սուր, կտրատող ծայրը: Աշխարհի անթիւ ու ան-

համար գործերի մէջ, որոնք տիրում էին սկզբից
ի վեր, անել իրաւունք և աստուածացած իշխա-
նութիւն էին կազմում: Ամեն ինչ ենթարկվել է
ճշմարտութեան գործիքի մղով, բայց անողք
հարուածներին: Այս, թէ և հրաշալի դանակը սպա-
նութեան գործիք չէ, բայց ողբան ցաւ, որքան
միմունջ է պատճառում այն կազմուածքին, որին
նա պիտի ծառայէ անէջ սիրով: Նա, այդ դա-
նակը, առանց ցնցումների, առանց դողոցների,
կտրել է շատ հիւթալից կապեր, որոնք իւր էին
մասնակալարում ճշմարտութիւն որոնող մարմինը,
հեռացրել է նրանից շատ աւելորդ կտորներ, ա-
ռանց որոնց անհաւան Եւ թվում կեանքը, այն-
քան աւելորդութիւնը, սխալը պինդ կպել էր
մարմինին մինչև դանակի երևան գալը: Անողքը,
խտտաբարդ դանակ... Նա չը գիտէր, չը իմացե-
րա ճշմարտութիւն պիտի ցոյց տալ և արաւ այն
բոլոր ցաւանցող անդամախտութիւնները, որոնք
ճշմարտութիւնը պարզելու, պատճառը հասկա-
ցելու համար այնքան հարկաւոր էին...

Այսպէս գնաց և գնում է մարդկային մտքի ա-
ռաշարիւթիւնը: Նրա քանդակները այլ ևս չը
պիտի երբեք կենդանանան, նա չէ ճանաչում մի
ճանապարհ, որով հարաւոր լինի յետ ու յետ
գնալ: Եւ մարդկութիւնը հեղուկ քար է ընկնում
նրա ետեւից. յետ մնալը, կանգնելը գերեզմանի
փոս բաց կանէ նրա ոտների առաջ:

Ժամանակի ողբն այդ է. հիմնական, սառնա-
ւորտ հետաքրքրութեան, պատճառի ուսումնասի-
րութեան դարը անջնջելի կնիք է դրել բոլոր այն
գործերի վրա, որոնց տուած է զարգանալու, մի-
ջանալու խորհրդաւոր կոչումը: Եւ այդ կնիքը չէր
կարող հեռու մնալ այդ գործերի մէջից, գտնել
ամենագեղեցիկից, այն է գրականութիւնից:

Գրականութիւնը, ժամանակակից գիտութեան
քանձապահը, սուր դանակի շողոցների ասպարէզն
է: Միտքը այդտեղ է գտնում իր մեծ ոչոքը, այդտեղ

«თუ...» ში და სხვა, რომელიც ზედა წარმოადგენს...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

„შედეგ“ ზედა-საბჭოების

ზედა-საბჭოების დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

ზედა-საბჭოების დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...
საბჭოების დასრულება...
საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

Advertisement for wine featuring various medals and the text: **КАВКАЗЪ**, **АЛЕКСАНДРА Э. ТУНДОВА**, **СКЛАДЪ „КАВКАЗЪ“ НА МИХАЙЛОВСКОЙ УЛ. Д. КОТРИНА ГОР. ТИФЛИСЪ.**

საბჭოების დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

საბჭოების დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...

«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...
«...»-ის დასრულება...